

Література:

1. Боренков А. Цифровізація українських закладів освіти: готовність, інструменти, ШІ та бар'єри. BDO Україна. 05.08.2025. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/digital-shift-in-ukrainian-education-preparedness-technologies-ai-and-hurdles>
2. Стратегія розвитку вищої освіти України на 2021-2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/news/u-mon-startovala-rozrobka-proektu-strategii-rozvitku-vishchoi-osviti-na-2021-2031-rr-doluchitis-mozhut-usi-okhochi>
3. Дослідження сфери освіти в Україні: до більшої результативності, справедливості та ефективності (резюме). World Bank Group, 2019. С. 33. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/790931568661644788/pdf/Overview.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-615-0-13>

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН У СУСПІЛЬСТВІ РИЗИКУ

Роговенко Анжела Володимирівна

*студентка I курсу магістратури факультету психології,
політології та соціології*

*Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

У сучасному світі актуалізуються дослідження соціальних відносин з точки зору теорії «суспільства ризику». Це пов'язано із новими викликами безпеки у глобальному вимірі, спричиненими російсько-українською війною, зіткненням геополітичних інтересів таких глобальних потуг, як КНР, США, ЄС, Сполучене Королівство тощо.

Відбувається пошук нових безпекових форматів та перерозподіл сил між полюсами геополітичного впливу. Змінюється баланс сил.

Вперше після 1945 року «суспільство ризику» набуває глобального виміру, охоплює усі сфери життя людини – політику, економіку, культуру, мораль, релігію тощо. Соціальні відносини різного рівня та масштабу потребують уваги до безпеки – від глобального та регіонального (нагадаємо популярне гасло «Європа регіонів») до локального та місцевого. Соціальні відносини зазнають сек'юритизації, яка

обумовлена не лише війною, а й іншими викликами – тероризмом, міграцією, хворобами та бідністю.

Нову інтерпретацію безпеки для суспільства ризику запропонували представники Копенгагенської школи безпеки. Вони наголошували, що безпека – це соціальний та політичний феномен, який не обмежується поліцейськими чи військовими заходами. Погодимось: «...першими, хто надав безпеці нового, ширшого визначення, були дослідники Копенгагенської школи безпеки, зокрема, її найяскравіші представники Барі Бузан (Barry Buzan), Оле Вейвер (Ole Wæver) та Яап де Вільде (Jaap de Wilde). Саме ці науковці підкреслили пріоритетність політичного розвитку та відокремили його від безпекового. Внаслідок цього, безпека стає продовженням політики з використанням надмірних засобів, свого роду екстремальна версія політизації, що знаходиться таким чином за межами політичних правил гри... Окрім того, вони почали застосовувати термін сек'юритизація (securitization), що є особливо використовуваним в останнє десятиріччя» [2, с. 52].

Сек'юритизація передбачає увагу до широкого кола питань – від екології та енергетики до ідентичності, медіа та освіти.

Відзначимо: «В той час, коли неореалізм тлумачить безпеку як сталий феномен, який характеризується певними фіксованими категоріями, наприклад, балансом сил, розподілом військової сили, загрозою територіальній цілісності, сек'юритизація є процесом трансформації певного питання в питання безпеки. При цьому Копенгагенська школа розрізняє декілька елементів безпеки: політичний, військовий, екологічний, економічний та суспільний, наголошуючи, що кожна сфера життя може бути «сек'юритизована». Головним чином, це пов'язано із визнанням важливості інших, окрім державних, акторів міжнародним відносин» [2, с. 52].

Українська внутрішня політика у сучасних умовах характеризується інтернаціоналізацією. Відзначимо: «Інтернаціоналізована внутрішня політика – новий феномен, зумовлений, з одного боку, різким збільшенням кількості, типів, масштабів і ресурсів акторів з міжнародним базуванням, а з іншого – впливом глобалізації, що супроводжується розвитком комунікацій, продажами національних активів іноземцям, лібералізацією світової торгівлі і загальним зниженням контролю національними державами за власною соціальною організацією і виробництвом» [1].

Продовжуючи тему взаємного впливу екзогенних та ендегенних факторів, які впливають на демократизацію політичних інститутів як чинника зовнішньополітичного вибору України, слід відзначити роль публічної дипломатії та зростаючу вагу органів місцевого самоврядування. Адже внаслідок децентралізації значно підвищилась значення місцевого самоврядування та недержавних акторів у процесі

демократизації політичних інститутів. Публічна дипломатія дозволяє більш широко поглянути на процес зовнішньополітичного вибору.

Сучасний етап міжнародних відносин характеризується новими формами дипломатії. Це обумовлено потребою у встановленні та розвитку політичних, економічних, культурних відносин на різних рівнях – від урядів до NGO, від регіонів та міст до бізнесу та університетів. У процесі реалізації раціонального зовнішньополітичного вибору України збільшується вага «нової публічної дипломатії» – взаємодії індивідів, громадських організацій, регіонального співробітництва та місцевих ініціатив. Конструктивні відносини, які ґрунтуються на спільних цінностях та «комунікативній раціональності» є фундаментом європейської інтеграції. Ми є свідками розвитку «дипломатії без дипломатів» (П. Солдатос [5]). Одним із важливих напрямків розвитку публічної дипломатії стала дипломатія відомих осіб («celebrity diplomacy»). В якості прикладу слід відзначити візити в Україну Анджеліни Джолі, Шона Пенна та інших зірок. На особливу увагу заслуговують два напрямки розвитку публічної дипломатії у «суспільстві ризику»: 1) соціальні мережі, які сприяють розвитку «цифрової дипломатії» (е-дипломатії); 2) паралельна дипломатія (парадипломатія), яка зосереджується на розвитку «...комплексу зовнішніх відносин між країнами на регіональному та місцевому рівні» [3]. У «суспільстві ризику» саме створення горизонтальних зв'язків на рівні місцевого самоврядування дозволяє вирішувати економічні та господарські проблеми регіонів, створювати систему стійкості на рівні громад.

Слід безумовно погодитись із тим, що «Здатність вести дипломатичні відносини, як правило, вважається винятковим атрибутом суверенних держав, але участь місцевих та регіональних органів влади у міжнародних відносинах набуває все більшого значення у всьому світі. Це явище, також відоме як «парадипломатія», має важливі історичні передумови, але за останні десятиліття набуло нової популярності внаслідок транснаціоналізації глобальної економіки» [4].

Відтак, у суспільстві ризику публічна дипломатія дипломатії в умовах сек'юритизації соціальних відносин розвивається за такими напрямками, як дипломатія відомих осіб, цифрова дипломатія, паралельна дипломатія тощо.

Література:

1. Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні. Збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 432 с.

2. Хельберг У. Теоретичні підходи до розуміння європейської безпеки. *Політичний менеджмент*. 2011. № 5. С. 51–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2011_5_9.

3. Denmark R. A., Thomas K. P. The Brenner-Wallerstein Debate. *International Studies Quarterly*. 1988. Vol. 32(1). P. 47–65

4. Lecours A. Paradiplomacy: Reflections on the Foreign Policy and International Relations of Regions. *International Negotiation*. 2002. Vol. 7. Iss. 1. P. 91–114. URL: <https://doi.org/10.1163/157180602401262456>

5. Soldatos P. Cascading subnational paradiplomacy in an interdependent and transnational world. *States and provinces in the international economy*. 1993. P. 45–64

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-615-0-14>

СЕСУАЛЬНА ПРОСВІТА: ЇЇ СУТНІСНИЙ ЗМІСТ ТА СОЦІОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ

Щіпанська Діана Олегівна

студентка ІV курсу факультет психології, політології та соціології

Науковий керівник: Калашнікова Людмила Володимирівна

доктор соціологічних наук, професор,

професор кафедри соціології

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

В умовах сучасних суспільних змін сексуальна просвіта виступає не лише елементом освітньої політики, а й важливим соціальним інструментом регулювання поведінки молодих людей. Її значення зростає через трансформацію моделей соціалізації, розширення доступу до інформації, вплив цифрових технологій та посилення ролі медіа у формуванні світогляду підлітків. Дані міжнародного дослідження здоров'я та поведінкових орієнтацій учнівської молоді (HBSC) свідчать про тенденції до більш раннього початку статевого життя, недостатнє використання контрацептивів та вагомий вплив однолітків на рішення у сфері інтимних стосунків. А не менш важливим є формування паралельного інституту сексуальної соціалізації у межах Інтернет-простору, який часто випереджає школу і родину [1, с. 94]. Усе це підкреслює необхідність комплексного, науково обґрунтованого підходу до виховання відповідальної сексуальної поведінки.